

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ____ ” _____ 2017__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА на здобуття освітнього ступеня

**магістра зі спеціальності
072 “Фінанси, банківська справа та страхування”**

за магістерською програмою професійного спрямування

«Фінансовий та страховий менеджмент»
на тему: «Кредитна політика комерційного банку (на прикладі ПАТ
КБ Приватбанк)»
(назва теми)

Виконавець:

студент ЦЗФН факультету
Журенко А.В.
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Баранова В.Г.
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

АНОТАЦІЯ

Журенко Анастасії Вікторівни

**«Кредитна політика комерційного банку (на прикладі ПАТ КБ Приватбанк)»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент»
Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2017 рік**

У роботі розглянуті теоретичні основи формування та реалізації кредитної політики комерційного банку та визначені наукові підходи до її класифікації та оцінки.

Проведено аналіз механізму реалізації кредитної політики ПАТ КБ «Приватбанк», виявлено її основні параметри та фактори впливу, що вказують на її ризикованість і погіршення рівня ефективності та необхідність удосконалення. Надані рекомендації щодо покращення механізму реалізації кредитної політики.

Ключові слова: кредитна політика, механізм реалізації, аналіз кредитної політики, банківська система, специфіка реалізації

ANNOTATION

Zhurenko Anastasia

**The credit policy of a commercial bank (on the example of CB "Privatbank")
thesis for Master degree in specialty "Finance, banking and insurance"
under the program " Financial and insurance management "
Odessa national economic University, Odessa, 2017**

The paper considers the theoretical foundations of the formation and implementation of the commercial bank's credit policy and defines the scientific approaches to its classification and evaluation. The analysis of the mechanism of realization of the credit policy of PJSC CB "Privatbank" was carried out, its main parameters and factors of influence were revealed, indicating its riskiness and deterioration of the level of efficiency and the need for improvement. Provided recommendations for improving the mechanism of realization of credit policy.

Key words: credit policy, mechanism of realization, analysis of credit policy, banking system, specificity of implementation.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування та реалізації кредитної політики комерційного банку	
1.1. Економічна сутність та значення кредитної політики комерційних банків.....	7
1.2. Особливості формування та реалізації кредитної політики комерційного банку.....	17
1.3. Наукові підходи до класифікації та оцінки ефективності кредитної політики комерційного банку.....	23
РОЗДІЛ 2. Аналіз кредитної політики ПАТ КБ «Приватбанк»	
2.1. Характеристика основних чинників, що визначають кредитну політику банку.....	32
2.2. Основні параметри здійснення кредитної політики банку.....	42
2.3. Оцінка ефективності механізму реалізації кредитної політики банку	56
РОЗДІЛ 3. Напрямки удосконалення механізму реалізації кредитної політики ПАТ КБ «Приватбанк»	
3.1. Моделювання деяких параметрів здійснення кредитної політики банку	64
3.2. Рекомендації щодо покращення механізму реалізації кредитної політики банку.....	75
ВИСНОВКИ.....	89
Список використаних джерел	93
Додатки.....	98

ВСТУП

Актуальність дослідження. Результативність заходів щодо стабілізації економіки країни в часи кризи, забезпечення повернення до сталого розвитку багато в чому визначається надійністю банківської системи та адекватністю її діяльності реальним економічним умовам. Ефективність основного виду банківської діяльності – кредитування – визначається мірою наукової обґрунтованості положень, на яких базуються кредитні відносини банків із позичальниками, методів формування та інструментів реалізації кредитної політики. Дослідження банківської системи показує, що стрімке погіршення фінансового стану багатьох банків за останні роки було спричинено проблемами у кредитній діяльності. Значні збитки по даному напрямку діяльності зумовлюються невчасною сплатою відсотків за надані кредити, неповерненням самих боргів, а часто й залученням занадто дорогих кредитних ресурсів та нерентабельним їхнім розміщенням. У роки кризи з 2008 р. зростала питома вага прострочених кредитів, застосовувалась практика багаторазової їхньої пролонгації, а також спостерігалася затримка повернення позик клієнтами банку. Ситуація значно погіршилась починаючи з 2014 року під дією несприятливих політичних та воєнних чинників. Окрім цього, недосконалий механізм формування та реалізації кредитної політики у вітчизняних банках створює суттєву перешкоду на шляху використання нагромадженого в світі досвіду досягнення економічного зростання за допомогою саме фінансово-кредитних важелів управління. Це особливо актуалізує необхідність теоретичного та практичного дослідження проблем формування та реалізації кредитної політики банків та особливостей їхніх кредитних відносин із позичальниками.

В умовах жорсткої конкуренції сучасний комерційний банк змушений постійно боротися за своїх клієнтів і їх ресурси, пропонувати нові банківські продукти і послуги, що забезпечують йому і його клієнтам необхідну прибуток, демонструвати свою надійність, стабільність і здатність швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

У нових економічних умовах незмірно зросли вимоги до якості банківського менеджменту, що, безумовно, виводить на перший план проблему формування та управління кредитним портфелем комерційного банку, актуальність якої обумовлена наступними обставинами:

По-перше, роллю кредитування, оскільки з його допомогою вирішуються проблеми, що стоять перед всією економічною системою; Кредит акумулює капітал, що вивільнився тим самим обслуговуючи перелив капіталу, що забезпечує нормальний відтворювальний процес, служить потужним засобом розширення масштабів виробництва, збільшення основного капіталу, будівництва нових великих і технічно добре оснащених підприємств;

По-друге, значною часткою кредитних операцій в активних операціях банків; банки – багато профільні установи, здатні виконувати до 200 видів різноманітних операцій, але кредит забезпечує одну з головних статей доходу банків.

Третє, високими кредитними ризиками, так як неповернення кредиту - один з вирішальних факторів, що погіршують фінансовий стан банків;

По-четверте, ефективністю кредитної діяльності банків, що залежить від якості та ступеня ризикованості кредитної політики. Притаманні вітчизняній економіці у сучасних умовах високі ризики і суттєві перепади прибутковості кредитних інструментів вимагають оптимізації кредитної політики комерційного банку.

Таким чином, розробка та реалізація кредитної політики комерційного банку - найважливіша складова банківського менеджменту, що впливає на прибутковість, надійність і ліквідність банку.

Враховуючи, що сучасна економіка характеризується пошуком шляхів реформування банківської системи з метою підвищення її ефективності і стійкості, представляється важливим розглянути актуальні в теоретичному і практичному аспектах проблеми формування та реалізації кредитної політики комерційного банку, рішення яких сприятиме ефективному управлінню ресурсами комерційних банків.

В теоретичному доробку сучасних науковців відсутні концептуальні роботи, присвячені проблемам формування та реалізації кредитної політики в специфічних умовах української економіки. У більшості досліджень кредитна політика банку та механізм її реалізації в умовах нестабільності ринку не розглядається комплексно і вимагає системного підходу до вивчення.

Мета і завдання дослідження. Основна мета цього дослідження полягає в розробці практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності кредитної політики банку та механізму її реалізації в процесі банківської діяльності.

Реалізація поставленої мети забезпечується вирішенням наступних завдань:

- визначити поняття кредитної політики банку як окремої дефініції та обґрунтувати цілі банківської діяльності у процесі її формування;
- охарактеризувати основні чинники, що визначають кредитну політику банку
- визначити та проаналізувати основні параметри здійснення кредитної політики банку;
- здійснити оцінку ефективності механізму реалізації кредитної політики банку;
- провести моделювання деяких параметрів здійснення кредитної політики банку;
- розробити рекомендації щодо покращення кредитної політики банку та механізму її реалізації на прикладі конкретного банку на підставі результатів економіко-математичного моделювання основних її параметрів

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації кредитної політики банку, що виникає у рамках економічних відносин між кредиторами і позичальниками.

Предметом дослідження є механізм формування та реалізації кредитної політики комерційного банку.

Методи дослідження. У процесі магістерського дослідження були використані загальнонаукові прийоми і методи наукового пізнання. Серед них: метод групування, порівняння та узагальнення економічних показників для дослідження тенденцій і закономірностей формування кредитної політики, для

аналізу та оцінки кредитного портфеля банку загалом та в розрізі його основних елементів; метод теоретичного узагальнення і порівняння для розкриття основних сутнісних аспектів кредиту та ролі і місця кредитних операцій у структурі банківських активів; метод аналізу і синтезу для оцінки тенденцій формування кредитної політики банку; метод причинно-наслідкового зв'язку для обґрунтування особливостей дії факторів впливу на механізм реалізації кредитної політики банку; абстрактно-логічний метод для розкриття теоретичних основ формування кредитної політики банку, уточнення відповідної понятійної бази та визначення шляхів удосконалення механізму формування та реалізації кредитно політики комерційного банку, екстраполяції та прогнозування (для обґрунтування оптимальних напрямів формування кредитної політики банку в трансформаційних умовах здійснення діяльності).

Інформаційна база дослідження представлена офіційними даними комітету державної статистики; НБУ, даними, опублікованими в монографіях і дисертаціях, довідкової та методичної літератури; матеріалами періодичної преси та інформаційними ресурсами мережі Інтернет за темою магістерського дослідження. У роботі використовувалися законодавчі та нормативні акти України, щодо питань функціонування банківської системи, а також практичні матеріали роботи публічного акціонерного товариства комерційного банку «ПриватБанк» (далі ПАТ ПриватБанк»), матеріали наукових конференцій та семінарів.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота викладена на 103 сторінках друкованого тексту, ілюструється 6 рисунками і 18 таблицями та складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 50 найменувань і додатків.

ВИСНОВКИ

Ефективна організація кредитної діяльності банків відіграє важливу роль для банків України, так як більшу частину активів банківської системи представлено саме кредитними вкладеннями. Зважаючи на сучасні проблеми функціонування комерційних банків в умовах перманентної економічної кризи, зростає актуальність питань пов'язаних з банківським кредитуванням, особливо необхідності аналізу та підвищення ефективності кредитної політики банку.

Дослідження теоретичних аспектів теми показало, що кредитна політика торкається таких основних аспектів кредитування, які загалом можна визначити як систему реалізації прийнятих напрямів кредитної політики: організація процесу кредитування; контроль за практичною реалізацією кредитної політики; управління кредитним портфелем; розподіл повноважень; класифікація кредитів; поточна робота з кредитами; класифікація резервів.

Кредитна політика необхідна для забезпечення послідовності дій, диверсифікації діяльності банку; делегування повноважень і обов'язків кредитних працівників; розвитку загальної кредитної культури в банку. Кредитна політика може включати кредитні нормативи, порядок та інколи навіть окремі правила з кредитування, але, перш за все, вона містить директиви загального характеру, загальну стратегію кредитування, прийняту в конкретному банку.

Виокремимо основні висновки отриманні нами у процесі дослідження кредитної політики ПАТ КБ «ПриватБанк» за період з 2013 року по 3 квартал 2016 року:

1. Зміни, що відбулися у активі ПАТ КБ «ПриватБанк» свідчать про зниження рівня прибутковості його діяльності та, найголовніше, про зниження рівня ліквідності його активів, що може негативно відобразитись на його фінансовій стійкості.

2. Структура фінансування ПАТ КБ «ПриватБанк» свідчить про проблеми з фінансовою стійкістю банку:

3. У рамках дослідження кредитної політики комерційного банку було враховано особливості зовнішнього середовища в якому працює банк та визначено основні параметри роботи вітчизняного банківського сектору. У результаті було визначено, що зовнішні фактори на сьогоднішній день чинять несприятливий вплив на кредитну політику банку, передусім мова йде про загальну економічну кризу та девальвацію національної валюти.

4. Дослідження особливостей формування та реалізації кредитної політики ПАТ КБ «ПриватБанк» показало, що протягом аналізованого періоду найбільшу питому вагу у структурі кредитного портфелю займає кредитування юридичних осіб – станом на кінець 2015 року даний показник складає більш ніж 97%. Банк орієнтований передусім на кредитування юридичних осіб, передусім звичайно мова йде про підприємства пов'язані з групою Приват, що є цілком природнім явищем для функціонування фінансово-промислових груп.

5. Протягом періоду, що аналізується найбільший обсяг та питома вага списаних кредитів приходить на напрямок кредитування юридичних осіб – на кінець 2015 року даний показник складає більш ніж 90%.

6. Оцінка ефективності кредитної політики банку показала, що майже уся сума процентного доходу отримується банком саме від кредитного портфелю, причому основний дохід приносить саме кредитування юридичних осіб. В цілому можемо констатувати погіршення рівня ефективності кредитної політики ПАТ КБ «ПриватБанк» протягом аналізованого періоду, що потребує подальшої розробки рекомендацій щодо його оптимізації.

Таким чином, у рамках реалізації кредитної політики ПАТ КБ «ПриватБанк» необхідні значні зміни, націлені на диверсифікацію кредитного портфелю з позиції юридичної належності капіталів його позичальників. Рекомендуємо власникам банку провести політику лібералізації щодо процесів кредитування осіб не пов'язаних з групою Приват. Власникам банку слід усвідомити, що в кінцевому підсумку це дозволить зробити діяльність банку стабільно прибутковою та значно мінімізує інсайдерські ризики.

Безпосередньо щодо механізму реалізації кредитної політики пропонуються наступні напрями підвищення ефективності кредитної політики ПАТ КБ «ПриватБанк» в нинішніх економічних реаліях:

- регулярний аналіз стану кредитних відносин з кожним окремим позичальником, що полягає в оцінці змін кредитоспроможності клієнта та визначенні необхідних заходів у разі виникнення проблем, зокрема зміни умов видачі нових кредитів, обмеження подальшого кредитування (з використанням апарату кореляційно-регресійного аналізу, який дозволить відібрати найбільш впливові фактори і кількісно описати їх вплив);
- обґрунтована оптимізація кредитного портфеля банку у напрямку посилення диверсифікації за категорією належності капіталу позичальника. Як показало проведене дослідження перспективним у короткостроковому періоді є кредитування фізичних осіб.
- встановлення жорсткіших вимог до кредитування, які передбачатимуть: скасування винагород і премій для кредитних менеджерів залежно від сум боргу за кредитами, визначення ймовірності повернення боргу позичальником у встановлений термін, повідомлення позичальників про зміну відсоткових ставок за 6 місяців до їх зміни;
- посилення контролю за кредитними ризиками та формування дієвих систем управління кредитним ризиком в банку, зокрема рекомендуємо пропонувати програми реструктуризації кредитів не тільки позичальникам з максимальною про строчкою, але й при перших ознаках проблемності кредиту. Адже найбільш дієві інструменти реструктуризації кредитів (подовження строку кредиту, тощо) у кінцевому підсумку значно підвищують його дохідність.
- удосконалення кредитних технологій, особливо для позичальників – фізичних осіб, орієнтація на зрозумілі споживачу кредитні продукти,

які б не вимагали значних витрат з боку банку, зокрема карткові кредитні продукти;

- залучення до роботи в банку досвідчених менеджерів, які володіють навиками розробки і впровадження пакетних кредитних послуг, досягнення високої якості сервісу і рівня диференціації банківського бренду. Відмітимо, що у ПАТ КБ «ПриватБанк» є деякі проблеми у цьому напрямку викликані високим рівнем текучки кадрів;
- своєчасне вивчення цінової чутливості споживчого сегмента, який обслуговує даний банк, встановлення обґрунтованої ціни на кредити.

Вважаємо, що процеси формування та реалізації кредитної політики банку мають бути націлені на покращення ефективності діяльності ПАТ КБ «ПриватБанк», і повністю абстрагуватись від інтересів групи Приват. Такий підхід у стратегічній перспективі дасть можливість власникам отримати максимально надійну та потужну фінансову установу, що поліпшить якісні характеристики групи Приват. Проте наголошуємо, що процеси формування та реалізації кредитної політики ПАТ КБ «ПриватБанк» мають бути очищені від впливів фінансово-промислової групи до якої він належить.

Список використаних джерел

1. Андрос С. В. Фінансово-кредитні установи як елемент інноваційної інфраструктури / С. В. Андрос : зб. матеріалів Київського міжнар. симпозіуму з наукознавства та наук.-технолог. прогнозування [«Інноваційна політика та законодавство в Європейському союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення»], (Київ, 2–3 червня 2011 р.) / Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики і регулювання інновацій в Україні», Центр дослід. наук.-тех. потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, М-во освіти і науки України, М-во екон. розвитку та торгівлі України, Держ. агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Нац. академія наук України, Ін-т проблем матем. машин і систем НАН України. – К. : Фенікс, 2011. – 383 с. – С. 11-13.
2. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
3. Банковское дело. Управление и технологии: Учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям. / Под ред. проф. А.М. Тавасиева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 671с.
4. Банковское дело: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям и специальности 060400 «Финансы и кредит» / Под ред. Е.Ф. Жукова, Н.Д. Эриашвили. – М. ЮНИТИ-ДАНА: Единство, 2006. – 575с.
5. Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
6. Бугель Ю. В. Управління кредитним портфелем комерційного банку в ринкових умовах господарювання / Юлія Володимирівна Бугель // Дис... канд. наук: 08.00.08 - 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/353647.html>
7. Васильченко З.М., Васильченко І.П. Оцінка ефективності інвестиційних проектів у банківській діяльності // Фінанси України. – №12. – 2009. – С. 35-46.

8. Васюренко О. Ефективність кредитування фізичних та юридичних осіб банками України: методологія аналізу стохастичних границь / О. Васюренко, В. Ляшенко, В. Подчесова // Вісник НБУ. – № 1. – 2014. – С. 5-11.
9. Владичин У.В. Банківське кредитування [Текст] / У.В. Владичин. – Київ: Атака, 2008. – 648 с.
10. Вовк В.Я. Кредитування і контроль: навч. посібн. / В.Я. Вовк, О.В. Хмеленко. – К.: Знання, 2008. – 463 с.
11. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа : підручник / О.Д. Вовчак. – К.: Знання, 2008. – 564 с.
12. Волкова В.В. Напрями оптимізації структури кредитних ресурсів банків в умовах нестійкого економічного середовища / В.В. Волкова, Н.І. Волкова. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.vdnuete_2013_4_17%20\(2\).pdf](http://www.vdnuete_2013_4_17%20(2).pdf).
13. Грушко В.И. Оптимізація структури кредитного портфеля комерційного банку / В. Грушко, Т. Іваненко // Вісник НБУ. – № 2. – 2014. – С. 28-32.
14. Гуцал І.С. Дієвість кредитного механізму в економіці України: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.04.01 / І.С. Гуцал. – К.: Київський національний економічний ун-т, 2004. – 25 с.
15. Дмитренко М. Г. Кредитування і контроль : навч.-метод. посібник (у схемах і коментарях) / М. Г. Дмитренко, В. С. Потлатюк. – К.: Кондор, 2005. – 296 с.
16. Дугін І. Врахування чинників зовнішнього середовища в процесі управління кредитним портфелем комерційного банку // Вісник НБУ. – 2006. – №6. С. 32-37.
17. Дєєва Н.М. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник рекомендовано МОН України. – К.: ЦУЛ, 2007 – 328с.
18. Єпіфанов А.О. Сало І.В., Дьяконова І.І. Бюджет і фінансова політика України: навч. посібн. для студентів екон. фак. ВУЗів/ - К.: Наукова думка, 1997. -302с.
19. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7.12.2000 № 2121-111[Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14.

20. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи» № N 1533-VI від 23.06.09. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1533-17.
21. Золотарьова О.В. Концепція кредитної політики комерційного банку та можливості підвищення її ефективності / Золотарьова О.В., Півняк Ю.В., Мартиненко Н.О. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/78.pdf
22. Інтернет-сторінка ПАТ КБ «ПриватБанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/ru/>
23. Карбівничий І.В. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку: автореф. дис. канд. економ. наук: 08.00.08 / І.В. Карбівничий. – Суми: Українська академія банківської справи НБУ, 2011. – 20 с.
24. Ковалев А. Стратегия кредитного риск-менеджмента / А. Ковалев // Финансовый директор. - 2007. - № 4. - С. 33-41.
25. Коцовська Р.Р. Банківські операції: навчальний посібник / Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль – К.: НБУ. Ун-т банк. справи, 2010. – 456 с.
26. Кредитование бизнеса откладывается // газета Бизнес – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.business.ua/articles/money>
27. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: Монографія. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 300 с.
28. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 387с.
29. Любар О. О. Кредитна політика банків: види та моделі / О. О. Любар // Вісник ун-ту банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 3(9). – С. 183– 185.
30. Макроекономічний огляд НБУ. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=10885213>.
31. Міністерство юстиції України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/>.
32. Міщенко В.І. Удосконалення управління проблемними активами банків/ В.І. Міщенко, А.І. Граділь // Фінанси України. – №2. – 2010. – С. 43-54.

33. Науменкова С. Развитие кредитования в посткризовых условиях / С. Науменкова, С. Мищенко // Бiнкiвська справа. – 2013. – № 1. – С. 3-19.
34. Нiкбахт Е. Гропеллi А. Фiнанси/ – К.: Основи, 1992. – 383с.
35. Новосельцева М. М. Вопросы кредитной политики коммерческих банков в современных условиях / М. М. Новосельцева // Банковские услуги. – 2010. – № 2. – С. 11–17.
36. Новосельцева М.М. Формирование кредитной политики коммерческого банка: автореф. дис. канд. экон. наук : 08.00.10 / М.М. Новосельцева. – М.: Академия бюджета и казначейства Министерства финансов РФ, 2010. – 21 с.
37. Офiцiйний сайт Асоцiацiї українських банкiв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aub.org.ua>
38. Петрук О.М. Бiнкiвська справа: Навчальний посiбник. / за ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. – К.: Кондор, 2004. – 461с.
39. Положення про порядок розрахунку резерву для вiдшкодування можливих втрат за кредитними операцiями банкiв. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0256-03>
40. Панова Г.С. Кредитная политика коммерческого банка во взаимоотношениях с начальством банка: автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.10 / Г.С. Панова. – М.: Финансовая академия при правительстве РФ., 1997. – 21 с.
41. Пещанская И. В. Организация деятельности коммерческого банка / И. В. Пещанская. – М. : КРОНОС, 2001. – 651 с.
42. Постанова Правлiння НБУ “Про додатковi заходи щодо дiяльностi банкiв” вiд 11.10.2008 р. № 319 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
43. Пытьева А. П. Кредитная политика как инструмент снижения уровня кредитного риска / А. П. Пытьева // Финансы, денежное обращение и кредит. – 2010. – № 12 (73). – С. 343–346.
44. Роль кредита и модернизация деятельности банков в сфере кредитования : монография / под ред. О.И. Лаврушина. – М.: КНОРУС, 2012. – 272 с.

45. Русіна Ю.О. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку / Ю.О. Русіна, М.В. Ковтун // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 1(11). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.eui_2014_1_52%20\(4\).pdf](http://www.eui_2014_1_52%20(4).pdf).
46. Сидоренко В. А. Кредитна політика як чинник підвищення конкурентних переваг національної економіки / В. А. Сидоренко // Зб. наук. праць Нац. ун-ту держ. подат. служби України. – 2009. – № 1. – С. 259–265.
47. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг : учебник / Дж. Синки. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.
48. Фінансовий менеджмент: [навчальний посібник] / за ред. проф. Г. Г. Кірейцева. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 432 с.
49. Уляницкая А. Ю. Банковский рынок./ А.Ю. Уляницкая // газета Бизнес – 2015. – №43 – С. 47
50. Український банківський портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://banker.ua/>